

Revisjon av renovasjonsforskrift - høring

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet		27.09.2022
Kommunestyret		04.10.2022

Rådmannens innstilling

Forslag til renovasjonsforskrift legges ut på offentlig høring i seks uker med høringsfrist 15.11.2022.

Vedlegg

- 1 Renovasjonsforskrift
- 2 Sorteringsguide 2021
- 3 Retningslinjer renovasjonsforskrift 01.11.2021 arb. dokument.pdf
- 4 Optibag beregninger pr sep 2021

Saksopplysninger

Rana kommune har sammen med øvrige eierkommuner i Helgeland Avfallsforedling IKS (HAF IKS) fått oversendt forslag til endring av gjeldende renovasjonsforskrift til politisk behandling. Selskapet ønsker å avslutte optisk sortering og endre innsamlingsrutinene. Dette krever endring av gjeldende forskrift fra 2014.

Før saken sluttbehandles må forslag til forskrift legges ut på offentlig høring.

Selskapet har sammen med vedlegg oversendt følgende saksunderlag til eierkommunene:

Avslutte optisk sortering og endring av innsamlingsrutiner

Optibag-anlegget på Røssvoll er utslitt etter 20 år og må enten oppgraderes eller avsluttes. Stadige reparasjoner og frykt for et større havari, gjør at administrasjonen, styret og representantskapet mener beste løsning er å avslutte denne typen sortering og heller videreføre det husholdningene allerede gjør, med å holde de forskjellige avfallsfraksjonene adskilt gjennom hele prosessen fra forbruker til sluttbehandler.

Omleggingen gjør at det tilkommer en ekstra avfallsdunk hos abonnentene. I borettslag med Molock (nedgravd løsning) vil matavfall erstatte glass/metall og egne glass/metall-containerer settes opp, eller at man deler dagens innkast for restavfall i to. Et lokk for restavfall og ett for matavfall.

Det vil være positivt at avfallstypene ikke blandes etter sorteringen som allerede er gjort i kjøkkenbenken, og at man følger trenden i samfunnet med stadig økende fokus på miljøkravene for behandling av avfall. Vi er alle en del av det «grønne skiftet» og HAF IKS i særdeleshet. Alle husstander informeres i forkant.

Innsamlingsrutiner

Innsamling av avfall vil fortsatt skje ukentlig. Matavfall vil hentes hver 14. dag i stedet for ukentlig, mens restavfall vil hentes hver 14. dag. Denne ordningen vil videreføre samme transportordning som i dag og vil ikke få betydning for verken miljø eller kostnader i forhold til transport.

Endringer i forhold til dagens forskrift

- Alle avfallsfraksjoner blir samlet inn hver for seg og ikke blandet i samme bil.
- Den største endringen for abonnentene er at det blir et nytt innsamlingspunkt hos alle husstander (egen matdunk).
- Husholdningsplast (emballasje) i egen blank-sekk.
- Rødboks leveres på gjenbruksstasjon eller mobilt mottak (farlig avfall).
- Under definisjon av avfallsfraksjoner, henvises det nå til egen sorteringsguide i stedet for oppramsing av avfallstyper i selve forskriften.

Miljø

HAF viser til at miljøgevinsten anses som stor, da det tas sikte på å behandle alt innsamlet matavfall innomhus. Avfallet vil bli lastet i tette containere, også innomhus og utilgjengelig for fugler. Flyge-avfall og spredning via vind og fugl er i dag et stort problem.

Dagens drift inne på anlegget gjør at det kjøres ca. 1 100 kilometer med hjullaster i løpet av et år. Med den planlagte omleggingen regner HAF med å halvere antall kjørte kilometer. Det vil også bli en betydelig nedgang i strømforbruket, da drift av Optibag- sorteringen utgjør ca. 1/3 del av det totale forbruket ved avfallsanlegget.

Økonomi

På bakgrunn av selskapskontroll av selskapet i 2019 utført av Deloitte, ble det samlet sett vurdert at selskapet ikke hadde en tilfredsstillende økonomisk situasjon, grunnet lav egenkapitalandel og begrenset likviditet. Det finansielle handlingsrommet var også svært begrenset med dagens gebyrnivå. Deloitte pekte også på at selskapet har et vesentlig høyere gebyrnivå enn sammenlignbare kommuner. Tall fra SSB fra 2021 viser at 315 kommuner har lavere gebyr enn Rana kommune, mens kun 40 kommuner har høyere gebyr.

Selskapskontrollen viser til at en utfordring ved selvkostsystemet er at finansieringsprinsippet ikke gir kommunene/selskapene insentiver til effektiv drift, når kostnadene uansett tas av brukerne. Dersom et selskap driver ineffektivt, vil ineffektiviteten bli en del av gebyrgrunnlaget i form av høye gebyrer.

Det er flere faktorer som spiller inn for gebyrnivået og undersøkelsen peker på at gjennomførte investeringer, vedtatt servicenivå og transport/behandling av avfall er viktige kostnadsdrivere. Sammenligninger mellom HAF og andre selskap belyser likevel ikke bakgrunnen for forskjellene i gebyrnivå i tilstrekkelig grad og det er ikke klart hva som faktisk er de viktigste kostnadsdrivende komponentene.

Deloitte anbefaler at selskapet utfører en analyse av kostnadsnivået og gebyrnivået i selskapet og ser på hvilke handlingsrom selskapet har for effektivisering og for å eventuelt kunne redusere prisen på tjenestene og hva for eksempel endret servicenivå kan medføre for gebyrnivået.

Isolert sett vil forslaget om å gå til innkjøp av egne matdunker fremfor oppgradering av optibag anlegget gi en lavere kostnad. Ser vi på et 10 års perspektiv vil en slik omlegging gi besparelser på ca. 20 millioner, jf. vedlegg 2 «optibag beregninger per sep. 2021». En slik besparelse vil bidra til å bremse kostnadsøkningen med behandling av avfall og dermed også renovasjonsgebyret til husholdningene.

Samlet utvikling av kostnadsnivå og gebyrutvikling fremover, vil gå frem av budsjett og økonomiplan 2023-2026 for HAF IKS, som legges frem for representantskapet i oktober. Gebyrer for husholdnings og fritidsrenovasjon og kommunal septiktømming for 2023 vedtas av kommunestyret i desember 2022.

Vurdering

Motivasjon for selskapet for å avslutte optisk sortering og endring av innsamlingsrutiner begrunnes i økonomi og miljøgevinster. Endringen medføre at abonnentene må ha en ekstra avfallsdunk og at frekvens på innsamling av ulike typer avfall endres.

Rana kommune har hatt møter med selskapet for å klargjøre saksgang og få frem beslutningsinformasjon. Forslag til forskrift er vurdert og kvalitetssikret av avdeling for areal og miljø. Det er informert om at endring av forskrift skal ut på høring før sluttbehandling i kommunestyret.

Administrasjonen i Rana kommune har også påpekt overfor selskapet at konsekvenser av endringer må fremkomme tydelig i beslutningsgrunnlag som oversendes til politisk behandling. Dette gjelder både økonomi, men også konsekvenser for tjenesteleveranse til kommunens innbyggere.

Ved forvaltningsrevisjon - Selskapskontroll av HAF IKS (k. sak 78/14) ble det påpekt forhold knyttet til dokumentasjon og beslutningsgrunnlag ved gebyrfastsettelse. I denne saken er det ikke fremlagt dokumentasjon som viser hvilke faktiske konsekvenser endringen får for den samlede innretningen i gebyrordningen på kort eller lang sikt. Vi er nå i innledende fase i budsjettprosessen 2023-2026 og det er avtalt med selskapet at administrasjonen skal få oversendt oppdaterte beregningsgrunnlag så snart det er klart. For å sikre et helhetlig beslutningsunderlag anbefaler rådmannen at saken følger budsjettprosessen.

Plan for behandling av endring av renovasjonsforskriften:

1. Sak høring renovasjonsforskrift: Formannskap 27.09.22 - Kommunestyret 04.10.22.
2. Høringsperiode seks uker: 04.10.22 -15.11.22.
3. Sluttbehandling: Formannskap 29.11.22 og kommunestyret parallelt med budsjett – og økonomiplan 13.12.22.